Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 22 (76) Нядзеля, 31-га Траўня 1925 г. м. Вільня. Год II.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць адзін раз у тыдзень. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 месяц 80 гр.
„ „ 3 „ 2 зл. 40 гр.
За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno, ul. Niemiecka, 1 „Hotel Sokołowskiego" pokój № 26. Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз. Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Пара скінуць маску.

З боку нашых палітычных праціўнікаў часта давалася чуць, быццам мы зьяўляемся як-бы прынцыпіяльнымі ворагамі беларускага парлямэнтарнага прадстаўніцтва ў Сойме й Сэнаце Польскае Рэспублікі.

Але наўрад ці знойдзецца ў Польшчы хоць адзін беларус, які не прызнаваў-бы ўсяе вагі самога факту удзелу беларускіх прадстаўнікоў ў законадаўчых органах гаспадарства. Справа ўся ў тым, хто прадстаўляе ў парлямэнце інтарэсы беларускага насяленьня, ці праўдзівей кажучы, якія інтарэсы ён там прадстаўляе дый як прадстаўляе?

Няраз мы зазначалі на сваіх шпальтах, што побач з вядомымі ў беларускім руху адзінкамі галасамі народных масаў у Сойм і Сэнат Польшчы прайшлі і асобы іншага гатунку.

Жыцьцё пацьвярджае нашыя перакананьні ў гэтым і вось адна з найсьвяжэйшых ілюстрацыяў:

У газэце расейскіх эмігрантаў „За Свободу", якая выходзіць у Варшаве (№ 137 за 26. V. 1925 г.) пад рубрыкай „*Вѣсти из Вильно*" знаходзім заметку аб гадавым сходзе сяброў праваслаўнага дабрачыннага таварыства падмогі бедным і сіротам. З дакладам на гэтым сходзе выступіў сэнатар п. В. Багдановіч, які, як вядома ўсім, належыць да... Беларускага Пасольскага Клюбу.

Дабрачыннасьць — рэч вялікая, але-ж дзіўнаю яна выглядае калі зьяўляецца па сваёй сутнасьці *расейскаю*, а вядзецца сэнатарам-беларусам, выбраным у сэнат беларускімі галасамі па сьпіску № 16.

Аб нацыянальна-расейскім характары дзейнасьці п. Багдановіча будзем казаць словамі вышэйназванае эмігранцкае газэты, якая піша аб яго дакладзе літаральна гэтак: „Таварыства мае прытулак для дзяцей (60 дзяцей у веку ад 4 да 14 гадоў) і пры ім школу ды дзьве майстроўні. Прытулак знаходзіцца ў надта цяжкім матар'яльным палажэньні, бо ўрад, па словах дакладчыка, адпушчаў літаральна грашы на «*русскій*» прытулак. Падтрымалі гэты прытулак архіеп. Хвядос сваімі адозвамі па епархіі аб неабходнасьці ахвяроўваць на карысьць гэтага „*русскаго учрежденія*"...

Гэткім чынам пад маскай праваслаўя вядзецца п. Багдановічам чыста-расейская філёнтропія і, як сказана ў корэспондэнцыі, п. беларускі сэнатар выбраны ў управу гэтага расейскага філёнтропічнага таварыства.

Божа барані нас ад таго, каб мы мелі што-нібудзь проці права расейцаў займацца дабрачыннасьцю. Справа ня ў гэтым. Нас цікавіць іншае: кім зьяўляецца п. сэнатар Багдановіч — беларусам ці расейцам? Ці ён прадстаўляе сабою тую разнавіднасьць, вытвараную гаротнай гісторыяй беларускага народу, калі „бѣлорусс по происхожденію" робіцца „русским по убежденію" або йначай кажучы „тоже бѣлоруссом"?

Ні аб якой *беларускай дзейнасьці* п. Багдановіча, як да выбару яго сэнатарам, так і пасьля гэтага выбару чуць ня прыходзілася і ад прызнаньня ім свае прыналежнасьці да беларускага народу самому народу гэтаму ні холадна і ні горача.

Ясна, што нічога беларускага п. сэнатар рабіць ня хоча і ня робіць, да гэтага яго ніхто й ня змусіць; ён займаецца сабе расейскаю філёнтропіяй і годзі.

Але нашто-ж тады пісацца ў беларусы, ўваходзіць у склад пасольскага беларускага клюбу? Хіба-ж на тое, каб і ў клюбе гэтым прадстаўляць „*русскіе интересы*"?

Лёгіка, якой шмат вучыўся сэнатар п. Багдановіч і простая палітычная чэснасьць (у іншай мы не сумляваемся) дасюль не падказала яму, што правільней было-б скінуць дарэмную маску беларускасьці ды засесьць на аднэй лініі з расейцам-паслом Сярэбранікавым, які на беларусаў глядзіць вельмі проста, як на „племя единаго і неделимаго русскаго народа", жадаючы ад ураду навет і адпаведнае школы для гэтага „племя", г. зн. школы расейскае.

Тут была-б пэўная пасьледавальнасьць з боку п. Багдановіча і згоднасьць яго перакананьняў з яго фактычнаю дзейнасьцю дый ня было-б лішняе думкі сярод тутэйшага польскага грамадзянства, якое часта здольна разглядаць беларускую інтэлігэнцыю, як нейкі Тульскі элемэнт.

Хай тады самы цёмны наш сялянін зразумеў-бы, за каго ён у 1922 г. галасаваў, кідаючы ў выбарчую урну № 16, сьпісак якога прадстаўляў сабою цікавы, як бачым, нацыянальны вінігрэт.

Палітычны агляд.

Пасьля Гішпаніі Францыя таксама перажывае ваенны час: штодня ў газэтах друкуюцца афіцыяльныя апавешчаньні гэнэральнага штабу аб палажэньні на фронце, высылаецца на фронт новы ваенны матар'ял. Прэм'ер Пэнлевэ, міністар загранічных справаў Брыян і міністар фінансаў Кайо робяць доўгія нарады аб гэтай справе. Праўда, пажар вайны загарэўся за межамі Францыі і Эўропы, ў паўночна-заходняй Афрыцы, ў Мароко. Дзеля гэтага, пакуль што, няма падставаў баяцца, што ён перакінецца й на Эўропу. Але ёсьць магчымасьць, што захопіць і далейшую тэрыторыю Афрыкі, а пасьля і Азіі, населенай магамэтанскімі народамі, воража настроенымі да эўропэйцаў.

Гарыста-пустынная мясцовасьць Мароко населена арабскімі плямёнамі, сярод якіх ведамы плямёны Рыфаў, Кабілаў і інш. У часе захвату эўропэйцамі калёніяў дайшла чарга й да Мароко. Дзеля важнага стратэгічнага значэньня Мароко, як блізкага да Гібральтарскага праліву, амаль што не дайшло да вайны ўжо ў 1910 г. між Францыяй і Нямеччынай. А пасьля на падставе мадрыдзкай конвэнцыі, падпісанай у 1912 г. Англіяй, Францыяй, Гішпаніяй і Італіяй, Мароко было падзелена на дзьве часткі—паўночную, аддануую пад протэкторат Гішпаніі і паўдзённую з горадам Фэцам, рэзыдэнцыяй султана, аддануую пад уладу Францыі. Горад Фэц злучаны чугункай з пабярэжжам Атлянтычнага акіяну і францускімі землямі ў Альжыры, ў якім таксама жывуць арабскія плямёны. На замену за протэкторат Гішпаніі і Францыі над Мароко Італія і Англія адтрымалі падобныя правы ў Трыполі і Эгіпце.

З прычыны няўмелых адносінаў гішпанцаў да туземных мараканскіх жыхароў, як ужо няраз мы пісалі, пачалося паўстаньне. Гэтае паўстаньне прыняло форму запраўднай вайны, якая цягнецца каля 3-х гадоў. Гішпанцы панатужыліся, паставілі армію больш за 100.000 чалавек, азброенную ўсімі навейшымі способамі ваеннай тэхнікі і, ня гледзячы на гэта, былі пабіты.

Трэ' было спадзявацца, што як толькі мараканцам удасца прагнаць гішпанцаў, яны зьвернуцца ў бок французаў. І французы гэтага чакалі. Яны, не абмяжоўваючыся ўтрыманьнем сільных ваенных адзелаў у сваім Мароко, пабудавалі ўздоўж паўночнай граніцы, рад умацованых пунктаў. Французы чулі, што Рыфы і Кабілы гатовяцца да вайны з імі, але не спадзяваліся, што гэта здарыцца так хутка і з гэткай сілай. І вось колькі тыдняў назад племя Рыфаў пачало наступленьне проці французаў на фронце 100 кілём. даўжынёю ў кірунку Фэца і Тазу. Удар быў гэтак моцны і раптоўны, што францускае войска на ўсёй лініі адступіла, пакінуўшы свае ўмацованыя пазыцыі. І толькі дзякуючы падмозе, прыйшоўшай з Альжыру, ўдалося стрымаць наступленьне Рыфаў. У гэты час у Парыжы быў перапалох. Хутка была выслана з розных месцаў Францыі артылерыйская падмога, аэропляны і пяхота. Галоўнаму камандзеру ў Мароко, маршалку Ліоту было даручана выкарыстаць усе способы, каб зрабіць парадак. І 13 траўня, адтрымаўшы падмогу, француская армія на ўсім фронце дала гэнэральны бой. Француская армія была падзелена на 3 групы. Флангі баявога фронту былі прыкрыты кавалерыяй і аэроплянамі. Спачатку атака францускага войска была падгатоўлена сільнымі артылерыйскімі стрэламі і паветранай бомбардыроўкай. Ня гледзячы на гэта, спачатку перавага была на баку Рыфаў. І толькі, дзякуючы прорве ў іхнім фронце, удалося іх зьбіць з іхніх пазыцыяў. Але няма ведама, ці пайдуць французы далей і ці не пайдуць Рыфы ў

контр-атаку, бо яны зьбіраюць новыя сілы.

Якімі сіламі карысталіся праціўнікі і якія іхнія страты—няма ведама, дзеля таго, што мы карыстаемся францускімі крыніцамі, а яны аднабокія. Дзеля гэтага нельга сказаць, як доўга зацягнецца гэта вайна. Дык-жа гішпанцы гэтак сама бязупынна пісалі аб сваіх удачах, а ў рэзультаце аказаліся ўшчэнт разьбітымі. Вайна Ангельцаў з Бурамі ў паўдзённай Афрыцы можа быць прыкладам, як доўга можа цягнуцца вайна навет вялікай дзяржавы з малым народам, калі ён добра азброены і жыве ў гарыстай ды пустыннай мясцовасьці, недаступнай для эўропэйцаў. Кабілы і Рыфы маюць шмат артылерыі, зброі і аэроплянаў. Частку аружжа яны захапілі ад гішпанцаў. Кажуць, што ваенная здабыча ад гішпанцаў была 280 гарматаў і 200 000 стрэльбаў. Але адкуль аэропляны, лятуны? Ангельская газэта „Star" пісала, што павадыр Рыфаў Абдуль-Кэрым купляў праз сваіх агентаў аэропляны ў Англіі і навет клікаў ангельскіх лятуноў. Гэтая-ж газэта піша, што ў Парыжы заснаваўся ангельска-францускі сындыкат фінансістых, які высылаў Абдуль-Кэрыму аэропляны, кулямёты і стрэльбы, калі той ваяваў з гішпанцамі, і расходы гэтага сындыкату ў мінулым годзе дайшлі да 500.000 фунт. штэрлінгаў. У штабе і арміі Абдуль-Кэрыма служаць нямецкія і расейскія афіцэры і гэткім чынам французы і ангельцы самі навучылі ваяваць свае калёніі. Нельга ручацца, што мароканскае паўстаньне не адаб'ецца рэхам у Альжыры, Тунісе, Трыполі, Эгіпце і Азіі. У часе сусьветнай вайны было выкарыстана каля 2-х мільёнаў калёніяльных францускіх і ангельскіх войск, якія цяпер служаць якраз дзеля падгатоўкі ваенных выступленьняў ангельскіх і францускіх колёніяў. А пры цяперашнім неспакойным і няроўным палітычным палажэньні ў Эўропе ўсе гэтыя выступленьні могуць нарабіць Англіі, а асабліва Францыі, шмат няпрыемнасьцяў.

N.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Віцэ-прэм'ер польскага ўраду п. Ст. Тугут падаўся ў адстаўку, якая ўжо прынята. На пытаньне, заданае яму супрацоўнікам „Kur. Pol." аб мотывах выхаду з ураду п. Тугут заявіў: „Беспасрэдным повадам майго выхаду зьяўляецца пастанова Клюбу Працы, да якога маю гонар належаць, гаворачая аб пераходзе да опозыцыі проці ўраду з прычыны яго гаспадарчае палітыкі". Аб палітыцы нацыянальнай п. Тугут адказаў: „Я дайшоў да перакананьня, што далейшы удзел у працах ураду зьяўляецца саўсім бязмэтным пры цяперашніх адносінах, г. зн. пры цяперашняй сыстэме адміністрацыі і нявыконваньні распараджэньняў. Я адмовіўся, дзеля таго, што згубіў веру ў магчымасьць правядзеньня ў жыцьцё тых замераў у галіне нацыянальнае палітыкі, якія памойму маглі давясьці да аздараўленьня".

Корэспондэнт „Słowa" падае з Варшавы, што ў зьвязку з адстаўкаю п. Тугута, ў соймавых кругох пайшлі дзейкі аб далейшых зьменах у складзе ўраду, а ласьне гутарацць аб выхадзе з ураду міністраў Жыхлінскага і Ратайскага. Прычынаю гэтых зьменаў мае быць нарушэньне роўнавагі ў кабінэце адстаўкаю п. Тугута.

28 гэтага траўня прэм'ер п. Ул. Грабскі адбыў конфэрэнцыю з п. Тугутам, падчас якое заявіў, што перайме функцыі віцэ-прэм'ера разам з прэзэсоўствам у крэсовай камісіі. Справы крэсаў гэтак далёка пасунуты ў галіне школьніцтва, вераваньняў і зямельнага пытаньня, што ў будучым тыдні, па думцы прэм'ера, трэба чакаць спэцыяльнага паведамленьня аб рэзультатах працаў камісіі.

Агляд прэсы.

Па поваду суда над украінскімі пасламі: Чучмаем, Васыньчуком і Казіцкім „Дзвін" піша:

„... У даным здарэньні нас займае палітычны працэс, як такі, і навет не як працэс паслоў парляманцкага клюбу, а проста украінцаў, самых звычайных людзей, пацягнутых да адказнасьці за нарушэньне закону. За што іх судзяць і ў чым іхняя віна — нас ня цікавіць. Гэта іншая рэч і разводзіцца над зьместам справы мы ня будзем...

Мы — об'ектыўны з боку глядзеньнік, які перш за ўсё дзівуецца, ў якіх варунках адбываецца суд, шукаем ягонай бесстароннасьці, шукаем таго, што завецца правасудзьдзем.

По нашаму, хай стане перад судом найгоршы ліхадзей—усё павінна быць у яго распараджэньні, каб ён мог як трэба даказваць сваю нявіннасьць. Іншая справа, ці ён яе дакажа. Гэтак і тутака. Вось-жа, перш-на перш, мы павінны сказаць, што ў гэтай, так важнай, ня карнай, але палітычнай справе, варункаў, каб можна было выкарыстаць усе доказы, суд ня даў: абарона не абараняла, бо суд не дазволіў; суд зачыніў дзьверы, бо хацеў тайнасьці; справу шырокага палітычнага значэньня зьвёў на вузкі падбор артыкулаў, ня прыняўшы пад увагу тых прычын, якія прывялі на суд. Справу патрактована не з шырокага погляду, але звужана, давёўшы яе да 5 гадз. ўвечары 10 траўня і сказаўшы: „прысуд".

Добра, хай будзе — „прысуд". Можа й вінаваты, але няхай засуджаныя выкарыстаюць усе магчымасьці і спосабы, няхай абарона скажа сваё слова ў працівазе грознаму гаўсёды пракурору, няхай. Хай шырокі сьвет чуе адну і другую старану, суд і справядлівасьць ад гэтага толькі выйграе, яго аўторытэт ад гэтага толькі ўзрасьце. Але ці выйграе суд, ці павялічыцца ягоны аўторытэт, калі ён зьвяртаецца да прадстаўнікоў абароны з пагрозаю выкінуць з залі? Здаецца, што не. Мы сказалі-б, што гэткі суд прайграе, траціць свой аўторытэт і павагу.

І на наш пагляд кожны суд павінен дазволіць абвінавачанаму бараніцца да апошняга слэва з усім прынятым законам парадкам, а тады можна вынесьці прысуд. У пяць, дзесяць, дваццаць, сто разоў цяжэй няхай карае суд, але хай не пагражаецца абароне, што возны выкіне абаронцу з залі суда. Бо гэтага не апраўдавае ні людзкая этыка, ані звычаі элемэнтарных адносін чалавека да чалавека, а тым балей векавыя традыцыі гэткай высокай установы як суд і разуменьне справядлівасьці.

Пры гэткіх абставінах, ведама, ня можа быць больш павагі для правасудзьдзя, калі людзі забываюцца, што найвялікшым крытэрыем у іхнім сацыяльным сужыцьці павінна быць „Праўда і Справядлівасьць"...

Маленькі фэльетон.

Бунт рабоў, ці консолідацыя беларускага руху.

Месца дзейства—палац Антонія I' монарха усяе Беларусі, як Заходняе, так і Усходняе, Гаспадарства Літоўскага і інш. і інш. Год ад нараджэньня Хрыста — 1925, ад пачатку панаваньня Антонія I - трэці.

У палацы гаспадара Беларусі—вялікі перапалох і суматоха. Сам монарх сядзіць на крэсьле, але не... выбачайце.. не на крэсьле, а на пасадзе, бо вядома-ж, што крэсла завецца крэслам толькі тады, калі на ём сядзіць звычайны чалавек, а калі сядзіць монарх, дык гэта ўжо будзе ня крэсла, а пасад. Дык вось сядзіць Антоні I на пасадзе, перад якім стаіць стол (здаецца, што гэтая рэч і ў монархаў таксама завецца), і падпёршы рукамі сваю заслужаную, саўсім ужо злысеўшую ад вялікіх думак

ФРАНЦІШАК АЛЯХНОВІЧ.

ДРЫГВА

драматычны эскіз ў 6-ёх абразох.

(*Глядзі „Грам. Гол." № 75*).

Лякдугна (*пасьля песьні, да* **Міхалкі** *са злой п'янай іроніяй*). А і ты, Міхалка, прыйшоў да нас? Паніч! Хэ-хэ-хэ! Чысьценькі паніч заглянуў у наш брудны шынок! Хэ-хэ-хэ!...

Міхалка. Вось Сьцяпан мяне сюды прыцягнуў...

Лякдугна. Але... але... Мы, бедната, мы ў вялікія чыстыя рэстараны ня ходзім, нам і тут добра... А ты — пан! Чысьценькі паніч!... Хэ-хэ-хэ!...

Міхалка (*глядзіць на яго з усьмешкай, бяз злосьці*).

Сьцяпан. Ну, Лякдугна, кінь сварыцца. Вось лепш сядай з намі!... Ты з кім сядзіш?

Лякдугна. Я сяджу адзін... Не! Я сяджу з маім прыяцелем! (*абыймае* **Галубоўскага**). Вось гэта мой друг найлепшы! гэта рэха мае душы! Ен грае, а я... я п'ю, бо п'янства гэта... таксама музыка, а я — віртуоз!

Сьцяпан (*бярэ чарку*). Ну, Сарасатэ п'янства! па чарачцы!

Лякдугна (*сядаючы*). Ну, што-ж, можна, давай! (*п'юць*).

Галубоўскі (*нясьмела, стоячы за крэслам* **Лякдугны**, *цягне на гармоніку мінорны тон*).

Лякдугна (*да Галубоўскага*). А і ты хочаш выпіць?... Ідзі, прынясі маю бутэльку.

Галубоўскі (*ідзе ў други пакой*).

Лякдугна. Ен, як хоча выпіць, ніколі мне проста ня кажа, але толькі бярэ гэты мінорны тон... Мы адзін аднаго разумеем.

Галубоўскі (*варочаецца з бутэлькай*).

Лякдугна. Ну, бяры крэсла і сядай вось тут, каля мяне... Пі!

Галубоўскі (*цягне на гармоніку іншы акорд*).

Лягдугна. А, і закусіць хочаш, маэстро? Бяры, што хочаш, не рабі царамоніі... Мае прыяцелі павінна быць прыяцелямі і майго прыяцеля.

Міхалка (*да* **Манькі**). Ну, яшчэ чарачкку!

Манька (*крыху ўжо падвыпіўшы*). Калі ўжо галава круціцца.

Міхалка. Э, няхай сабе круціцца! На тое чалавек і п'е, каб у галаве закруцілася... Ну, яшчэ! (*налівае*).

Манька. Калі я ўжо п'яная, з крэсла звалюся, — ха-ха-ха!

Міхалка (*лёгка яе абыймаючы*). Ня звалішся, бо вазьму як птушачку на рукі, прытулю да сябе, закалышу... (*Падыймае ўгару чарку*). Ну, браты!... (*Дэклямуе*).

Груканём, стуканём, чарка ў чарку, як сьлед,
Бач і стане душа паланецi агнём;
Весялей і сьмялей глянуць вочы на сьвет,
Весялей і сьмялей пойдзе ўсё хадуном. *)

Манька. Ах, як хораша! Яшчэ! } *разам*
Сьцяпан. Браво! Дэклямуй, Міхась! } *разам*
Лякдугна. Гэта лепш над музыку... } *разам*

Міхалка. Не, лепш засьпявайма! (*Да* **Гаспадыні**, *паказваючы пустую бутэльку*). Пані гаспадыня! яшчэ!

Сьцяпан (*сьмяецца*). Бач, як разыйшоўся! А не хацеў ісьці.

Міхалка. Усё роўна — апошні дзень!

Сьцяпан (*як раней*). А заўтра — новае жыцьцё?

Манька. І я буду піць!

Усе сьмяюцца.

Сьцяпан і Лякдугна. Браво!

Міхалка. Ну, калі так... (*аднэй рукой абыймае Маньку, а другой трымае чарку і пяе; іншыя за ім усьлед*).

Вып'ем за радасьць, вып'ем за шчасьце,
Вып'ем за нашую долю...

Галубоўскі (*хапае гармонік і пачынае іграць*).

Грышка (*стукае шклянкай аб бутэльку*).

Манька (*зрываецца з месца, каб ісьці да* **Грышкі**).

Міхалка (*ўстрымлівае яе*). Ня трэба, сядзі, не гарыць, няхай сабе стукае...

Грышка (*крычыць*) Манька!

Усе нездавольныя парушыліся.

Міхалка. Гэй! каму «Манька», а табе «панна Марыя»... Калі ласка, гэтак не раві!..

Грышка. Ну, ну! не настаўляйся, бо не напалохаеш!... Манька! хадзі сюды!

Манька (*са страхам*). Чаго ён хоча?!

Міхалка. Ня бойся, Маня! (*Да* **Грышкі**). Гэй, супакойся там, або ідзі вон, бо будзе дрэнна!

Грышка. Ну, ну! Не напалохаеш! Не такіх бачыў... Скаціна!

---

*) З вершаў Я. Купалы.

галаву, глядзіць памутнеўшым паглядам у адно месца.

Перад яго распаленымі вачыма чаргой праходзяць цені ўсіх замучаных ім дзецянят, ідуць і няма ім канца, здаецца, што сабраліся тут усе жыхары сумнага Лукіскага царства ценяў. Каго, каго толькі тут няма: рэдактары, вучыцялі, адвакаты, коопэратары і г. д.

Зьбялеўшымі вуснамі монарх шапоча нешта зусім незразумелае.

Але раптам Антоні I прачхнууся, бярэ ў рукі скрынку, якая стаіць перад ім на стале і дрыжачымі рукамі пачынае перабіраць нейкія паперкі. Шмат дабра ёсьць у гэтай скрынцы: ляжаць тут і нямецкія марачкі, ёсьць тут і літоўскія осты, адтрыманыя за карысную для гэтае дзяржавы працу, ёсьць тут, а навет і немалая кучка, папераў „з сярпочкамі і малаточкамі“.

Але самае каштоўнае са ўсяго, што ёсьць у гэтай скрынцы, гэга—расьпісачкі **бяз даты**, іх роўна — 14 і далі іх монарху яго верныя баяры. Расьпісачкі гэтыя ўзяў ён ад баяр, калі назначаў іх на пасады. Кожны з іх падпісаў тады заяву **бяз даты** аб тым, што выходзіць у адстаўку і складае свой „мандат“. Гэткім чынам, Антоні I меў на ўвазе змусіць сваіх „верных“ баяраў рабіць тое, што ён загадае.

Пераглядзеў монарх гэтыя расьпісачкі і сумна яму стала на сэрдцы.

Да гэтага часу ўсё яшчэ было добра. Бедаваць Антонію ня прыходзілася. Усе прызнавалі яго бясспрэчным кандыдатам на беларускі пасад, сам-жа ён ужо навет лічыў сябе запраўдным монархам. Добра жылося яму і з пункту гледжаньня матар'яльнага, бо закардонныя яго „таварышы“ былі вельмі „ўдзячны“ монарху за карысную яго для іх працу. Ніхто ня меў адвагі пярэчыць яго „Вялічаству“. Усялякія папыткі да бунту падаўляліся ім вельмі рашуча. Па першаму яго загаду, сьлепа адданая яму прэса вылівала вёдры памыяў на кожнага таго, хто меў адвагу паўстаць процiў яго „непагрэшымасьці“. Наагул здавалася, што ўсё ідзе добра.

Але тут неяк адразу ўсё папсавалася.

Таварышы ўсё менш і менш прысылалі „падзякаў“. „Рабы“ пачалі зусім адкрыта бунтавацца. Нішто не памагала.

Ня гледзячы на тое, што прыдворная прэса вылівала на гэтых „бунтароў“ памыі ўжо ня вёдрамі, а нават цэлымі бочкамі, ўсё-ж такі яны ня спынялі свае здрадніцкае і шкадлівае для Антонія I, а дзеля гэтага разумеецца і для бацькаўшчыны,—працы.

Пачалося ад таго, што на „міжнародным“ форуме ізноў зьявіўся ўсім вядомы „рыцар зялёнага сукна“ Валешка. Гэты „здрайца“ калісь-то быў верным і шчырым слугой монарха, навет у цяжкія для яго гадзіны пазычыў Антонію I на падтрыманьне яго пасаду некалькі мільёнаў марачак. Але здарылася бяда, захварэў гэты самы Валешка на зусім новую на Беларусі хваробу, завецца яна, як кажуць дахтары, „mania monarchii“. А захварэўшы пачаў Валешка тварыць нейкую дэмакратычную партыю, каб праз яе зваліць монарха, а потым самому стаць на чале беларускага руху.

Пасьля выйшаў з Лукіскага царства ценяў адзін з замучаных Антонієм дзяцюкоў, які таксама пачаў тварыць сваю партыю, але ўжо кадэцкую, бо ведама-ж, што гэтую партыю лягчэй за ўсе іншыя перафарбаваць на монархічную.

Нарэшце нейкі „эмігрант, зусім чужы беларускаму руху“, які да гэтага часу вельмі асьцярожна і хітра выстаўляў сябе за шчырага дэмакрата, як толькі заўважыў пачаўшуюся „консолідацыю“ беларускага руху, дык раптам скінуў з сябе маску і, прыняўшы імя Арсеня I, таксама заявіў свае правы на беларускі пасад.

Арсень I адразу пачаў адкрыты „аружны“ паход процiў Антонія I.

З паяўленьнем новага кандыдата на пасад, „акружэньне“ Антонія I пачало ўсё больш і больш растапляцца.

Нейкі час яшчэ заставалася пры ім нявелічкая кучка самых заядлых „легітымістаў“, да яшчэ 14 баяраў, якія ў свой час далі монарху расьпісачкі ў сваёй вернасьці пасаду. Але, як толькі пачуўся трупны пах ад гэтага пасаду, дык і апошнія „верныя“ слугі разьбегліся хто куды.

Першым за ўсіх зьбег заграніцу адзін баярын, заявіўшы монарху, што ён лічыць сваю падпіску няважнаю, бо яна дана ім ня ў зусім „цьвярозым“ стане. За ім зьбегла і рэшта баяраў.

Доўга сядзеў так, усімі пакінуты, монарх, ды нарэшце і заснуў

І бачыць ён дзіўны сон.

Прысьнілася яму, што ўваходзіць ён у вялікую салю, якая да берагоў перапоўнена яго верным народам.

У гэтай салі павінна сягоньня адбыцца яго ўрачыстае ўступленьне на беларускі пасад.

Усё ўжо прыгатавана.

Пасярод салі стаіць вялікі стол, пакрыты зялёным сукном (мабыць і тут не абыйшлося без Валешкі), на стале блішчыць і пераліваецца ўсімі фарбамі радугі карона, тая самая карона аб якой усё жыцьцё сваё лятуцеў Антоні.

Антоні пачынае паволі падыходзіць да гэтае кароны. Але тут заўважыў, што іншыя кандыдаты яго абганяюць. Баючыся каб не спазьніцца, Антоні кідаецца ўперад. Ен ужо блізка, вось зараз ён схопіць карону і ўскладзе на сваю злысеўшую галаву, але тут нейкая грузная фігура падставіла Антонію „ножку“ і ён са ўсяго размаху грымнуў на падлогу.

Пасьля гэтага сталася нешта жудаснае.

Загрымелі грымоты, заблішчэла маланка, настаў агульны перапалох.

У гэты час над сталом зьявіўся белы арол, які скарыстаўшы са шчасьлівага мамэнту схапіў карону і панёс яе ў гару.

А „недасьпелы“ монарх ляжаў на падлозе, яго трасла ліхаманка ад думкі, што прапала яго шчасьце, прапала і жыцьцё...

На гэтым Антоні I абудзіўся. Але лепей было-б яму зусім не прабуджацца, бо сумнае было гэтае прабуджэньне.

Перад ім нікога і нічога няма. Замест кароны на стале сіратліва стаіць скрыначка, ў якой засталіся толькі адны расьпісачкі, страціўшыя цяпер у вачох Антонія I ўсялякую вартасьць.

К—ін.

У С.С.Р.Р.

7-мы зьезд „советов“ Радавай Беларусі.

На апошнім VII зьезьдзе (з 4 па 9 гэт. траўня) радаў Беларусі ў Менску выбраны ЦИК, старшынёй якога зьяўляецца Чарвякоў Аляксандар і Сэкрэтаром Чарнушэвіч Язэп. Старшынёю рады народных камісараў перавыбраны Язэп Адамовіч, намесьнікам яго Стэфан Гэльтман (паляк). Увесь ЦИК Беларусі складаецца аж з 152 асоб і кандыдатаў да іх. У раду нацыянальнасьцяў ССРР ад Беларусі выбраны: Жарын (селянін), Жылуновіч (пісьменьнік), Ігнатоўскі (прафэсар і нар. камісар прасьветы). Апрача гэтых трох беларусаў туды выбраны Левін (жыд) і Славінскі (паляк).

Як відаць з менскіх газэт за пэрыяд зьезду радаў, гэты зьезд ішоў пад знакам беларусізацыі, якая там усё яшчэ зьяўляецца задачаю ўраду і некаторыя дэлегаты з провінцыі зазначалі, што дасюль перавага ў радавых установах застаецца за расейскаю моваю. Ведама, што мова гэтая панавала і на апошнім зьезьдзе радаў. Чырвоныя дыктатары дасюль яшчэ свае роднае мовы не навучыліся. Бальшавіцкі „прэм'ер“ Адамовіч мог толькі й пахваліцца на зьезьдзе, што ў першых групах беларускіх школаў блізу ўсюды выкладаньне йдзе пабеларуску.

Медзьвяжачыя куткі.

Корэспондэнт менскае „Звезды“ з вёскі Русакова піша: „Вясна прынясла з сабою захварэньні тыфусам і гішпанкаю. Да першага мэдыцынскага пункта 30 вярстоў. Часта-густа сяляне гінуць ад тыфусу. Падмогі няма ні адкуль. Дастаць лекара пры патрэбе няма скуль. Тыфусных хворых прыходзіцца адвозіць да акушэркі і папа дзеля спавяданьня. Патрэбен фэльчар у сельраду“.

Вось і маеце! У цэнтры (Менску) нішто не перашкаджае бальшавіком мець камісарыят аховы здароўя на ўсю „советскую“, социялістычную і як быццам незалежную Беларусь, а па вёсках ад тыфусу лячыцца можна ў... акушэркі.

Міхалка (*ўскочыўшы з месца*). Што?! Як сьмееш, падлец! (*падбягае да* **Грышкі** *і ўдарае яго па твары*).

Манька (*стараецца іх супакоіць*). Што вы?.. Кіньце!...

Сьцяпан (*хапае крэсла*).

Лякдугна (*хапае са стала бутэльку*).

Грышка. Ах ты!... (*выцягвае з халявы нож, ударае ім* **Міхалку** *ў руку і хутка уцякае*).

Манька (*крыкнула, хацела бараніць* **Міхалку** *ды ўжо было позна*).

Сьцяпан. Трымай яго! лаві!

Лякдугна. Стой!.., трымай!... лаві!...

Гаспадыня (*стараецца ўсіх супакоіць*). Паночкі даражэнькія! Не рабеце скандалу!.. Паночкі! ня губеце мяне! Як прыйдзе паліцыя, зачыняць мой рэстаран... Супакойцеся, даражэнькія...

Галубоўскі (*зачыняе дзьверы*).

Міхалка (*сядзіць на крэсьле, трымаючыся за раненую руку*).

Сьцяпан. А, падла, уцёк! (*да Міхалкі*). Што, ён цябе ўдарыў? Пакажы! хутка!

Міхалка. Нічога... Здаецца, глупства...

Сьцяпан. Пакажы, пакажы! (*сьцягвае з яго вопратку;* **Міхалка** *ранены у левую руку*).

Манька. Ах, Божанька мой! Гэта я ўсяму вінавата. Каб я пайшла да яго, як ён мяне клікаў, дык і ня было-б усяго гэтага...

Сцьяпан (*да Гаспадыні*). Пані гаспадыня! дайце вады! (*ідзе з* **Міхалкай** *у другі пакой, за імі выходзяць усе апрача* **Галубоўскага**).

Гаспадыня (*выходзячы*) Трэба-ж было на маю галаву гэткага няшчасьця!

Галубоўскі (*застаўшыся адзін на сцэне, дапівае застаўшаеся пасьля* **Грышкі** *піва, пасьля прагавіта локча гарэлку з чарак, застаўшыхся пасьля* **Міхалкі** *і інш.*

Гаспадыня (*ўваходзіць*). Галубоўскі ізноў хоча напіцца п'яны, як учора... Хай Галубоўскі зачыняе ўжо рэстаран, позна ўжо (*выходзіць у кухню*).

Галубоўскі (*выходзіць на вуліцу*).

Міхалка (*ўваходзіць з* **Манькай** *і апранае пакінутую на сцэне вопратку*).

Манька (*уваходзячы*). Вельмі баліць?

Міхалка. Э, глупства!... Зусім не баліць.

Манька. Няпраўда! Вы гэтак толькі кажаце.

Міхалка. Ды ня варта аб гэтым казаць...

Манька. Усяму... гэтаму... мая віна... (*пачынае плакаць*).

Міхалка. Дзетачка! супакойся! Што ты?! Кінь плакаць. Ды-ж я дзеля цябе ня толькі руку пад нож падставіў-бы, але з галавой у вагонь кінуўся-б.

Манька (*усьміхаючыся праз сьлёзы*). Ці праўда?

Міхалка (*абыймае яе*). Манечка даражэнькая! Птушачка, мая беленькая! Я-ж люблю цябе! (*хоча яе пацалаваць*).

Манька (*лёгка баронячыся*). Ці гэта праўда? Вы-ж толькі сягоньня, нядаўна, мяне пазналі...

Міхалка. Манечка! Каб закахацца, ня трэба доўга знацца... Іншы раз хопіць аднэй мінюты. Адзін мамэнт кароценькі, адзіны зірк вока — і сэрца зашчэміць, аж затрасешся, ажно мурашкі прабягуць па плячох... З першай той часіны, як я цябе пабачыў, як ты падыйшла тут да нашага століка, мяне ўжо нешта кальнула ў сэрца.. Адразу я пачуў да цябе нейкую дзіўную сымпатыю...

Манька. І я таксама.

Міхалка (*з радасьцю*). Праўда?! Маня! бачыш? Значыцца нам гэтак суджана... Мая салодзенькая! каточак мой! (*абыймае яе і цалуе*).

Сьцяпан (*уваходзіць з* **Лякдугнай**). О, браво! Наш рыцар часу ня траціць. Зараз пасьля турніру дастае нагароду ад свае дамы.

Міхалка (*весела*). Ідзі да ліха!

Лякдугна. Ну, дзеля гэтага варта яшчэ выпіць... (*Кліча*). Галубоўскі!

Гаспадыня (*уваходзіць*). Паночкі! Ужо позна! Ужо рэстаран зачынены... Пара расхадзіцца...

Галубоўскі (*уваходзіць*).

Сьцяпан. Зачынены? Добра! Хай будзе зачынены!... Галубоўскі! Ці добра зачыніў дзьверы? Бо мы тут будзем сядзець да раніцы.

Лякдугна. Добра! Да раніцы!... Галубоўскі! бяры гармонік! Пей сваю песьню!

Сьцяпан (*з вясёлай іроняй да Міхалкі*). А заўтра, Міхалка, як?... Пачынаем новае жыцьцё?

Міхалка. Я сягоньня ўжо пачаў новае жыцьцё!... Хадзі, Маня! (*абыймае Маньку і садзіць на крэсла*).

(Працяг будзе).

Паштавікі яшчэ толькі вучацца беларускае мовы.

„Звезда“ за 7.V. 1925 р. паведамляе, што народным камісарыятам пошты й тэлеграфу асыгнована 2830 рублёў на расходы па вывучаньню беларускае мовы працаўнікамі пошты. Блізу ўва ўсіх паштова-тэлеграфных прадпрыемствах і установах арганізованы гурткі і школы па вывучаньню беларускае мовы.

Зьезд беларускіх вучоных.

Аддзелы і сэкцыі Інбелкульту (інстытуту беларускае культуры) вядуць падрыхтоўку да намечанага ў Менску сусьветнага конгрэсу беларускіх вучоных. На зьезд маюць быць запрошаны ўсе вучоныя, якія пражываюць у розных краёх і працуюць у галіне звучэньня жыцьця і быту ў Беларусі і насяляючых яе народнасьцяў. Скліканьне зьезду проектуецца на восень бягучага году.

Жыцьцё провінцыі.

Бельскі пав., **Горадзеншчына.**

Ужо паўгода як у нашым павеце пошасьць на рагатую жывёлу. Пошасьць абхоплівае ўсё новыя і новыя вёскі, так што пад яе пагрозай знаходзіцца ўся ўсходняя частка нашага павету. Хвароба зьядае ў жывелы лёгкія і яна праз якіх 2 месяцы здыхае. Звычайна да гэтага не даходзе, таму што гаспадар ці сам дарэжа хворую жывёліну ці мясьніком-жыдом сплавіць.

Вэтэрынарны нагляд змагаецца з эпідэміяй, аднак рэзультатаў гэтае барацьбы неяк ня відаць, бо зараза разыходзіцца штораз то шырэй.

Трэба ад'значыць, што і варункі барацьбы з заразаю вельмі цяжкія, бо сялянства стараецца скрыць ад уладаў страшную хваробу. З восені забіралі толькі захварэўшую скаціну, пакідаючы здаровую — цяпер-жа забіраюць дачыста і хворую і здаровую і адпраўляюць на забой. Ня дзіўна, што сяляне кідаюцца на розныя хітрыкі, каб толькі выратаваць сваю жывёлу. Так, напрыклад, у вёсцы Катлы, Пасынкаўскае вол., адна кабеціна здолела схаваць сваю 2-х гадовую цялушку на падстрэшшэ хаты і там у працягу цэлага месяца яе хавала, пакуль прыяцелі-суседзі не данясьлі аб гэтым уладам. А ў вялікай вёсцы Кленікі селянін П., каб насаліць сваім аднасяльчанам, каторыя былі заможнейшымі, зарэзаў адзіную сваю цялушку, зусім здаровую і пасьля заявіў уладам, што дарэзаў хворую скаціну. Гэтага было досіць, каб у вёску наехала камісія дзеля пагалоўнага перагляду быдла.

Праўда, пацярпеўшым выдаецца ад скарбу некаторае вынагароджэньне, але гэта мала каго ўсьцешвае — бо замест забранае жывёлы новае купіць нельга, пакуль ня будзе зроблена ў цэлай вёсцы дэзынфэкцыя і пакуль ня будзе вывезены з хлявоў увесь гной. А пакуль... пакуль што малыя дзеці застаюцца без малака. Хто жыў на вёсцы, той ведае, што знача ў сялянскай сям'і карова. Цукру вёска ня купляе, ня купляе і ўсяго таго, чым звычайна жывяцца дзеці ў горадзе. Адзіным прадуктам для дзяцей тут зьяўляецца малако. Калі яго няма, дзеці мусяць есьці тое — што і дарослыя — у рэзультаце: вялікія жываты, крывыя ногі, бледны твар.

Ня дзіўна, таму што калі ў в. Катлох забіралі пагалоўна ўсё быдла (было гэта на Вялікодным тыдні), дык бабы і дзеці літаральна раўлі—ня плакалі, а раўлі. Першыя зусім абаснованна, баючыся за лёс сваіх дзяцей, другія інстынктноўна прадчуваючы бяду.

Пацярпеўшы.

Вёска **Каравaі**, *Ашмянскага пав., Смаргонскай вол.*

Якую-б ні ўзяў цяперашнюю беларускую часопісь ці то: „Беларускую Долю“, ці „Krynicu“, ці „Грамадзкі Голас“ у кожнай чацьвёртая старонка сьвеціць карэспандэнцыямі з розных мясцовасьцяў. Гаротнае наша сялянства стараецца праз друкованае слова выказаць сваё гора. Хоць гэта мала памагае, але ўсёж пасьля таго, як „выспаведаешся“, выкажаш, што маеш на сэрцы і падзелішся гэтым з другімі, становіцца лягчэй на душы. Ужо самы факт, што сяляне знайшлі спосаб перадаваньня сваіх думак праз газэту, сьведчыць аб некаторай сьвядомасьці сярод шэрых масаў. Нажаль сьвядомасьць гэтая праяўляецца ня ўсюды. За прыклад возьмем хацяж-бы нашу вёску Каравaі. Тут у нас сьвядомасьць пашыраецца надта туга. Яшчэ дагэтуль пануе той пагляд, які так шкодзіць беларускаму руху, яшчэ дагэтуль шмат хто ня можа адрозьніць рэлігіі ад нацыянальнасьці: каталік лічыць сябе паляком, а праваслаўны гаворыць, што ён рускі. Асабліва моцна трымаецца гэтага пагляду наш п. Р. Адзіным інтэлігэнтам зьяўляецца у нас п. Жываткевіч. Аднак-жа і яго ў поўнай меры назваць інтэлігэнтам ня можна, бо як прасочым адносіны яго да паважнай працы, дык больш, як „поўінтэлігэнтам“ назваць яго ня маем права.

П. Ж — іч здаецца праслухаў тры разы беларускія вучыцельскія курсы ў Вільні і адтрымаў „дыплём“ на званьне вучыцеля беларускіх пачатковых школ. Але на пасаду вучыцеля беларускае школы ён не папаў. Вучыў адзін год у польскай пачатковай школе ў в. Сазонах, тады езьдзіў на польскія вучыцельскія курсы ў Ашмяну, пасьля гэтага зноў быў год вучыцелем у тэй-жа польскай школе і нарэшце застаўся зусім бяз ніякага занятку.

Ну, але ўсё гэта яму можна выбачыць, бо ў той час ня вельмі рупіліся даваць дазвол на адчыненьне беларускіх школаў, а чалавек хацеў зарабіць кавалак хлеба.

Цяпер-жа прыйшоў час, калі ён меў права загладзіць свае ранейшыя памылкі. Згодна з пастановаю Сойму, кожны грамадзянін Польскае Рэспублікі можа жадаць сабе якой хоча школы. Дзеля гэтага бацькі, апякуны ці хто іншы мусяць ад свайго імя скласьці дэкляpацыі школьнаму інспэктару аб сваім жаданьні.

Дык вось сяляне, карыстаючыся са свайго права, пачалі складаць дэкляpацыі. Газэты падаюць вельмі паважны лік школьных абводаў, якія пасьпяшылі споўніць свой абавязак. Хоць і вельмі сумна, але мушу сказаць, што нашага абводу няма ў тым ліку, і ў гэтым, хаця й не актыўная, віна, грам-на Ж-ча!

Некаторыя скажуць, што ня бачаць тут ніякой яго віны, але пачакайце — я яшчэ ня ўсё сказаў. Прачытаўшы да канца гэты допіс пэўне не адзін з паважаных чытачоў нашых асудзіць п. Ж-іча за нядбайнасьць, выказаную ім у часе пісаньня дэкляpацыяў.

Будучы тут адноўчы у Вільні, ён набраў інструкцыяў і дэкляpацыяў ажно на некалькі школьных абводаў. І вось замест каб ужыць іх на што трэба, каб вытлумачыць несьвядомым сялянам абавязак, ён гэтыя дэкляpацыі частку параскідаў, а частку ўжыў на свае патрэбы. Тымчасам, праз яго віну сялянскія дзеці мусяць сядзець без свае, так ім патрэбнае, беларускай школы.

Дык вось п. Ж-іч! Вы можа і не падумалі, якую робіце шкоду несьвядомым братом сваім лёгкамыслным учынкам. Памятайце, што да грамадзкіх абавязкаў трэба адносіцца зусім сур'ёзна і з поўнай сьвядомасьцю, бо інакш вы не прынясецё нашым сярмяжным братом ніякае карысьці.

В. К—скі.

Тутэйшая хроніка.

= **Часовая Беларуская Рада** далей пашырае сваю працу сярод найбольш актыўных сялянскіх масаў. Так, нядаўна адчынены Радай яшчэ два новыя сэкрэтарыяты: адзін у в. **Ганькавічах**, Валожынскага павету, а другі ў в. **Ушы**, Вялейскага павету.

На паседжаньні Час. Бел. Рады ад 16 траўня сябра Рэвізыйнай Камісіі п. Якімовіч зрабіў даклад аб праверанай ім грашовай рахунковасьці Прэзыдыуму за час ад разрыву з Грамадзянскім Сабраньнем, г. е. ад 7/II да 15/V г. г.; аказалася што рахунковасьць знаходзіцца ў парадку і на ўсе сумы ёсьць адпаведныя апраўдальныя дакумэнты.

Рада даклад прыняла да ведама і рахунковасьць Прэзыдыуму зацьвярдзіла.

= **Беларускі аб'ездны тэатр.** Часовая Беларуская Рада выдала грам. Ф. Аляхновічу 500 злотых на сфармаваньне драматычнае трупы і аб'езд ёю некаторых мясцовасьцяў у провінцыі.

= **Паведамленьне Камісара Ураду.** Камісар Ураду на м. Вільню даводзіць да агульнага ведама, што на аснове арт. 24 распараджэньня міністраў публічных работ і ўнутраных справаў за 26 чэрвеня 1924 г. кожная асоба, якая езьдзіць на вэлісапэдзе па публічных дарогах, павінна мець імянную карту, адтрыманую з Камісарыяту Ураду на м. Вільню. Карты гэтыя трэба мець падчас язды пры сабе і паказваць на трэбаваньне паліцэйскіх, дарожных і гмінных органаў. На абшары м. Вільні гэтае распараджэньне набірае моцы з 1-га чэрвеня сёл. году. Кантроль даручаецца паліцыі.

Пісьмо у Рэдакцыю.

Паважаны Пане Рэдактар!

У інтарэсах праўды не адмоўце зьмясьціць ніжэйпаданае:

У варшаўскай газэце „Kurjer Polski“ (№ 141 за 23. V. 1925) ў заметцы аб аудыенцыі маёй у міністра прасьветы п. Ст. Грабскага падчас яго пабыту ў Вільні 14 гэтага траўня гаворыцца, нібыто я „падкрэсьліў, што зьезд беларускага настаўніцтва, адбыты 18—19 сьнежня 1924 г., пастанавіў утварэньне беларускіх школаў з выкладоваю польскаю моваю ў разьмеры, якога хапае для патрэбаў практычнага жыцьця“.

Уся бессэнсоўнасьць падобнае формулы ясна сама сабою, дзеля таго, што аб ніякіх польскіх школах гутаркі з п. міністрам я мець ня мог. Як быўшы настаўнік, вельмі добра разумею, што такое *выкладовая мова* ў школе—ад гэтае мовы залежыць і самы той ці іншы *нацыянальны* характар школы. Пастанова зьезду настаўнікаў-беларусаў з 1924 г. аб патрэбе выкладаньня ў нацыянальных беларускіх школах і дзяржаўнае мовы (як прадмету) ў межах патрэбаў практычнага жыцьця была разам з іншымі пастановамі падана ў свой час да агульнага ведама праз Вашу паважаную газэту і для мяне гэткая пастанова нашага настаўніцтва зьяўляецца абавязальнаю. Даводзячы аб ёй да ведама п. міністра, я хацеў якраз падкрэсьліць тую розьніцу ў паглядах на беларускую школу, якая ёсьць паміж урадоваю тэндэнцыяю утраквізму (двумоўнасьці) ў школе і дамаганьнем з боку прадстаўлянага мною перад п. міністрам Беларускага Т-ва „Прасьвета“ нацыянальнае беларускае школы з выкладаньнем у ёй і мовы дзяржаўнае, як аднаго з прадметаў. Адсюль ясна, што ў корэспондэнцыі „Kur. Pol.“ словы мае былі проста перакручаны, даючы ў рэзультаце поўную бессэнсоўнасьць.

З пашанаю

М. Косьцевіч

Старшыня Ц. Р. Б. Т-ва „Прасьвета“.

Юрыдычныя парады.

Жыхару вескі Панача **Сьцяпану Гаўрысу.**

Пытаньне. Жонка забітага на вайне ў 16 годзе брата захапіла яго зямлю і аддала яе сваёй радне. Дзяцей у яе няма. Што рабіць, каб вярнуць зямлю.

Адказ. Бязьдзетная жонка мае права толькі на 1/7 часьць маемасьці свайго мужа. Зямля захоплена бясправўна. Трэба зацьвярдзіцца у правох насьледзтва пасьля брата. Дзеля гэтага — дастаньце мэтрыку аб сьмерці брата ці які другі дакумэнт сьцьвярджаючы яго сьмерць; падайце гэты дакумэнт да мясцовага вашага судзьдзі, просячы яго зрабіць абвестку аб вызаве насьледнікаў і ацначасна з гэтым — аб забясьпечаньні насьледзтва (опіс яго і вызначэньне апекі). Апякуном можаце быць і вы самі. Пасьля 6-ёх месяцаў з дня паяўленьня ў газэтах трэцяй абвесткі аб вызаве насьледнікаў — падавайце ў Акружны Суд прашэньне аб зацьверджаньні у правох насьлeдзтва. У суд трэба падаць пры прашэньні пасьведчаньне судзьдзі аб тым, што абвестка вышла, а таксама дакумэнты сьцвярджаючыя, што вы—брат памёршага.

Рэдактар-Выдавец **Язэп Салавей**

Друкарня „Lux“, вул. Жэлігоўскага, 1. Тэлеф. № 203.